

Natuurtoets Rembrandtstraat, Steenwijk

*Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in
het kader van natuurwet- en regelgeving*

Colofon

Titel: Natuurtoets Rembrandtstraat, Steenwijk
Subtitel: Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving

Projectcode: 12-204

Status: Definitief

Datum: 12 oktober 2012

Auteur: [redacted]

Redactie: [redacted] & [redacted]

Veldonderzoek: [redacted], [redacted]
([redacted]) Poolman en [redacted]

Opdrachtgever: Woonconcept Vastgoed

EcoGroen Advies BV
Postbus 625
8000 AP Zwolle

T: 038 423 64 64
I: www.ecogroen.nl

© EcoGroen Advies (2012)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt mits onder vermelding van de bron:

[redacted] (2012). Natuurtoets Rembrandtstraat, Steenwijk; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport 12-204. EcoGroen Advies, Zwolle.

Inhoudsopgave

Samenvatting en conclusies

1	Inleiding.....	1
1.1	Aanleiding en doelstelling.....	1
1.2	Situatie.....	1
1.3	Algemene opzet en werkwijze	2
2	Gebiedsgerichte natuurbescherming	3
2.1	Inleiding	3
2.2	Natuurbeschermingswet 1998	3
2.3	Ecologische Hoofdstructuur.....	3
2.4	Natuur buiten de EHS	4
3	Flora- en faunawet.....	5
3.1	Wettelijk kader	5
3.2	Onderzoeksmethode	5
3.3	Vleermuizen.....	6
3.4	Grondgebonden zoogdieren	7
3.5	Broedvogels.....	7
3.6	Overige soortgroepen	9
4	Geraadpleegde bronnen	10

Bijlagen

- I - Samenvatting natuurwetgeving
- II - Huisvesting vleermuizen
- III - Inventarisatiekaart Huismus
- IV - Huisvesting Huismus
- V - Huisvesting Gierzwaluw
- VI - Huisvesting Huiszwaluw

Samenvatting en conclusies

Aanleiding en doelstelling

In opdracht van Woonconcept Vastgoed heeft EcoGroen Advies BV een natuurtoets uitgevoerd ten behoeve van sloop- en bouwwerkzaamheden aan de Rembrandtstraat en Jan van Riebeeckstraat in Steenwijk.

Het onderzoek is gebaseerd op een dagbezoek op 23 mei 2012, twee gierzwaluwbezoeken op 2 en 5 juli 2012, vier nachtelijke vleermuisbezoeken op 2 en 16 juli, 30 augustus en 2 oktober 2012 en een inventarisatie van bekende verspreidingsgegevens. De consequenties van de beoogde ruimtelijke ingreep op de aanwezige natuurwaarden zijn getoetst aan de Flora- en faunawet en de gebiedsgerichte natuurbescherming.

Gebiedsgerichte natuurbescherming

Het plangebied ligt op een afstand van circa 1.300 meter van Natura 2000-gebied De Wieden. Voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn opgesteld geldt dat hierop geen negatieve effecten te verwachten zijn als gevolg van de beoogde sloop- en bouwwerkzaamheden.

Op basis van de ligging en de aard van de ruimtelijke ingrepen wordt ingeschat dat de beoogde plannen geen negatieve effecten hebben op de in de omgeving aanwezige EHS of natuur buiten de EHS.

Aangetroffen en te verwachten soorten

- Tijdens de nachtelijke bezoeken zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. De beoogde plannen hebben geen nadelige gevolgen op mogelijk aanwezige vlieg- en/of jachtroutes en op belangrijk foerageergebied van vleermuizen;
- Vaste verblijfplaatsen van zwaardere beschermde grondgebonden zoogdieren (zoals Steenmarter) zijn niet te verwachten in de bebouwing. Mogelijk komen wel enkele laag beschermde grondgebonden zoogdieren zoals Huisspitsmuis, Bosmuis en Egel voor in of in de directe omgeving van het plangebied;
- Van Huismus, een broedvogel met jaarrond beschermde nesten, zijn in het plangebied vijf paartjes vastgesteld. Verder zijn meer algemene broedvogels als Kauw, [REDACTED] en Huiszwaluw broedend aanwezig of te verwachten;
- In het plangebied zijn geen reptielen of beschermde flora, vissen, amfibieën, ongewervelden en weekdieren aangetoond of te verwachten. Onder strooisellaag en ruigte van de omliggende groenstructuren is wel overwintering te verwachten van enkele laag beschermde amfibieën zoals Bruine kikker en Gewone pad.

Vervolgstappen en mitigerende maatregelen

- Als gevolg van de sloop van de panden verdwijnen zeker vijf broedplaatsen van Huismus. Uit een omgevingscheck is gebleken dat in de omgeving geen uitwijkmogelijkheden aanwezig zijn. Voor het verwijderen van deze broedplaatsen is het noodzakelijk aanvullende mitigerende maatregelen te nemen om de functionele leefomgeving permanent te garanderen. Deze maatregelen dienen te worden uitgewerkt in een ecologisch werkprotocol, welke ter beoordeling kan worden voorgelegd aan Dienst Regelingen in de vorm van een ontheffingsaanvraag;
- Werkzaamheden die nesten of andere vaste rust- en verblijfplaatsen van aanwezige vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is voor de meeste soorten mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval op te starten in de periode voor begin maart en na half juli. Overigens wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum;
- Bij de beoogde plannen gaan mogelijk exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en laag beschermde kleine zoogdieren verloren. Voor de in voorliggende situatie aanwezige of te verwachten tabel 1-soorten geldt in deze situatie echter automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen van de Flora- en faunawet, waardoor verbodsbepalingen niet worden overtreden.

1 Inleiding

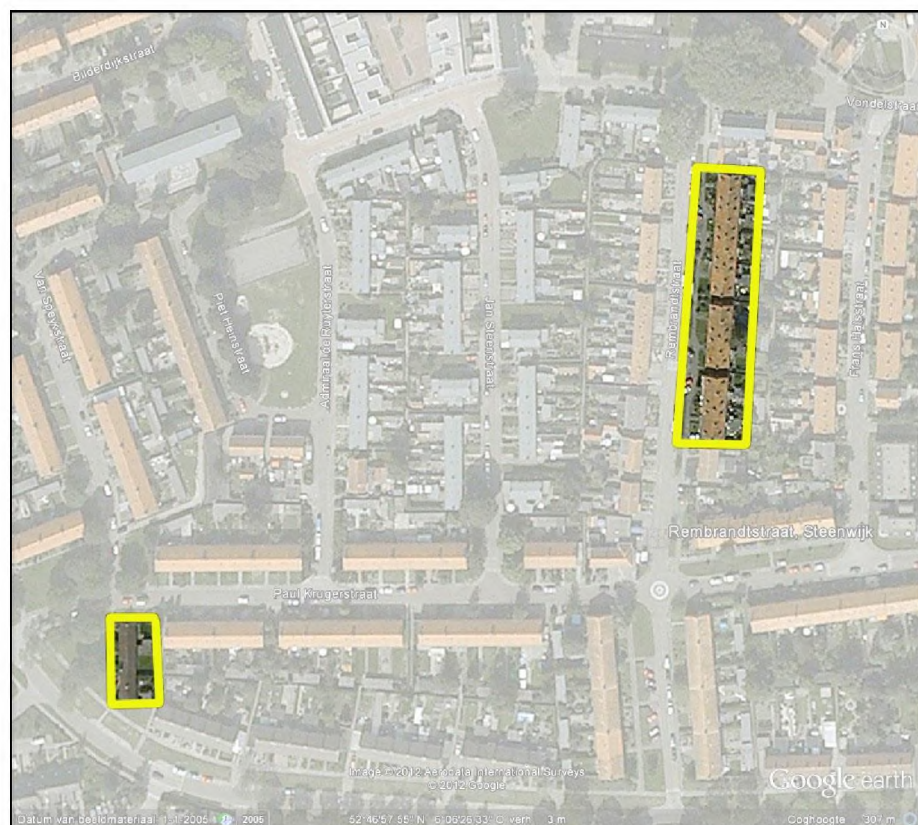
1.1 Aanleiding en doelstelling

In opdracht van Woonconcept Vastgoed heeft EcoGroen Advies BV een natuurtoets uitgevoerd ten behoeve van sloop- en bouwwerkzaamheden aan de Rembrandtstraat en Jan van Riebeeckstraat in Steenwijk.

De Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 en het EHS-beleid verplichten vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek vindt een toetsing van de beoogde sloop plaats aan de Flora- en faunawet en gebiedsgerichte natuurbescherming. Een toelichting op de genoemde wetgeving is gegeven in bijlage I.

1.2 Situatie

Het plangebied is gelegen in het stedelijk gebied van Steenwijk en betreft drie woonblokken aan de Rembrandtstraat en een woonblok aan de Jan van Riebeeckstraat (zie figuur 1). Alle vier de woonblokken worden gesloopt. Ter vervanging worden nieuwe woningen gerealiseerd.

Figuur 1: Ligging van plangebied (bron kaartondergrond: Google Earth).

1.3 Algemene opzet en werkwijze

Om inzicht te krijgen in de effecten van de voorgenomen sloopwerkzaamheden op juridisch beschermde natuurwaarden zijn twee sporen gevolgd:

- Ten eerste is in kaart gebracht welke gebiedsgerichte natuurbescherming uitwerking heeft in het plangebied (hoofdstuk 2);
- Ten tweede is nagegaan welke beschermde planten- en diersoorten in het plangebied voorkomen of kunnen voorkomen (hoofdstuk 3).

Voorliggende ecologische beoordeling is gebaseerd op één dagbezoek, twee gierzwaluwbezoeken, vier nachtelijke vleermuisbezoeken, bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen), beschikbare gebiedskennis en bekende ecologische principes. Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de verwachte effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde soorten en gebieden. Daarnaast is beschreven welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) maatregelen eventueel nodig zijn om overtreding van de Flora- en faunawet te kunnen voorkomen en/of aanvullend onderzoek ten aanzien van beschermde soorten en/of gebieden nodig is.

2 Gebiedsgerichte natuurbescherming

2.1 Inleiding

In het kader van dit onderzoek wordt, naast de aanwezigheid van beschermde soorten, aandacht besteed aan gebieden met een beschermingsstatus. De volgende wet- en beleidskaders zijn daarbij van belang:

- Internationaal (wetgeving), in Nederland de 'Natuurbeschermingswet 1998', waarin onder andere opgenomen de Natura 2000-gebieden (Europese Vogel- en Habitatrichtlijn);
- Nationaal (beleid), beschreven in de 'Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte', waarin opgenomen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS);
- Provinciaal (beleid), veelal opgenomen in Omgevingsplannen of Streekplannen. Betreft bescherming van natuur buiten de EHS zoals ganzenfoerageergebied en weidevogelgebied.

De beschermingsregimes hebben tot doel de natuurwaarden in de betreffende gebieden veilig te stellen. In sommige situaties dienen ook ruimtelijke activiteiten buiten de begrenzing van deze gebieden getoetst te worden op mogelijke schadelijke uitstralende effecten. In de onderstaande paragrafen wordt kort ingegaan op de eventuele effecten die de geplande werkzaamheden kunnen hebben op nabijgelegen gebieden met een beschermingsstatus.

2.2 Natuurbeschermingswet 1998

Het dichtstbijzijnde gebied dat onder het beschermingsregime van de Natuurbeschermingswet valt is het Natura 2000-gebied De Wieden, dat zich op circa 1.300 meter van het plangebied bevindt. Voor De Wieden zijn instandhoudingsdoelen opgesteld voor 9 habitattypen, 11 habitatsoorten, 12 broedvogels en 12 niet-broedvogels. Tussen het plangebied en dit Natura 2000-gebied bevindt zich onder andere agrarisch gebied en bebouwing. Met uitzondering van Meervleermuis geldt dat voor alle typen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn opgesteld voor De Wieden, een ecologische relatie tussen het plangebied en De Wieden ontbreekt. Zodoende zijn ook geen negatieve effecten op de betreffende instandhoudingsdoelen te verwachten.

De Wieden fungeert als foerageergebied voor Meervleermuis, maar de kolonies zijn in gebouwen rondom het Natura 2000-gebied (in bijvoorbeeld Steenwijk) aanwezig. Tijdens het nachtelijk vleermuizenonderzoek zijn geen vaste verblijfplaatsen van Meervleermuis vastgesteld in het plangebied (zie ook paragraaf 3.3). Als gevolg van het slopen van de bebouwing zijn dan ook geen negatieve effecten op het instandhoudingsdoel van Meervleermuis te verwachten. Het nemen van vervolgstappen in het kader van de Natuurbeschermingswet is in deze situatie dan ook niet nodig.

2.3 Ecologische Hoofdstructuur

In de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte zijn de plannen beschreven voor ruimte en mobiliteit. Hiertoe behoort onder andere de bescherming en realisatie van de Ecologisch Hoofdstructuur, waarvoor de provincies verantwoordelijk zijn gesteld.

De EHS wordt beschermd middels het 'nee, tenzij'-regime. Binnen de EHS zijn nieuwe projecten, plannen en handelingen met een significant negatief effect op de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS niet toegestaan, tenzij er sprake is van een groot openbaar belang en reële alternatieven ontbreken (Ministerie van I&M 2012).

Volgens de begrenzing van de EHS, zoals weergegeven in de Omgevingsvisie van de Provincie Overijssel (2009), ligt het dichtstbijzijnde gebied aangemerkt als EHS op een afstand van circa 1.300 meter van het plangebied. Dit betreft het Natura 2000-gebied

De Wieden. Gezien de binnenstedelijke ligging van het plangebied en de aard van de beoogde plannen zijn geen negatieve effecten te verwachten op de wezenlijke kenmerken of waarden de EHS.

2.4 Natuur buiten de EHS

Ook buiten de EHS zijn bos- en natuurgebieden aanwezig. Deze gebieden dragen bij aan belangrijke gebiedskenmerken en dienen daarom behouden te blijven (Provincie Overijssel 2009). Tot deze gebieden behoren onder andere weidevogel- en ganzengebieden.

Volgens de kaarten behorend bij Omgevingsvisie Overijssel ligt het plangebied niet in of in de directe omgeving van natuur buiten de EHS. Negatieve effecten op dergelijke gebieden zijn als gevolg van de voorgenomen plannen dan ook niet te verwachten.

3 Flora- en faunawet

3.1 Wettelijk kader

De Flora- en faunawet (Ff-wet) verplicht een ieder die ruimtelijke ingrepen of andere activiteiten wil ontplooiën, na te gaan in hoeverre dit negatieve effecten kan hebben op van nature in Nederland in het wild voorkomende planten- en diersoorten - ongeacht of deze beschermd zijn of niet. De zorgplicht van artikel 2 uit de Flora- en faunawet stelt dat optredende negatieve effecten zo veel mogelijk vermeden of geminimaliseerd dienen te worden. Voor schade aan juridisch zwaarder beschermde soorten kan de aanvraag van een ontheffing van de Flora- en faunawet bij het Ministerie van EL&I noodzakelijk zijn (zie ook bijlage I).

3.2 Onderzoeksmethode

Dagbezoek

Op 23 mei 2012 is een dagbezoek aan het plangebied gebracht. Tijdens dit bezoek is aandacht besteed aan de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet en vooral aan de juridisch zwaarder beschermde soorten (Ff-wet tabel 2 en 3) en aan bedreigde (Rode Lijst) soorten. De inventarisatie heeft zich vooral gericht op de soortgroepen vogels en zoogdieren.

Vleermuizenonderzoek

Middels vier nachtelijke bezoeken (2 en 16 juli, 30 augustus en 2 oktober 2012) is vleermuizenonderzoek uitgevoerd. De eerste twee bezoeken hebben zich gericht op kraamkolonies/ zomerverblijfplaatsen. De bezoeken in augustus en september hebben zich gericht op het in kaart brengen van baltslocaties/ paarverblijfplaatsen. Alle bezoeken zijn uitgevoerd onder gunstige omstandigheden ($>10^{\circ}\text{C}$, droog en weinig wind). Met behulp van een batdetector zijn (potentiële) invliegopeningen van vleermuizen in de aanwezige bebouwing nauwlettend in de gaten gehouden. Daarnaast zijn eventueel aanwezige vlieg- en jachtroutes en foerageergebieden van vleermuizen in kaart gebracht.

Het uitgevoerde aanvullende vleermuizenonderzoek geeft een goede indruk van het terreingebruik van vleermuizen in de zomerperiode en het najaar van 2012. De resultaten geven ook een goed verwachtingspatroon voor hierop volgende jaren, maar over het exacte terreingebruik in toekomstige jaren kunnen geen uitspraken worden gedaan. Een belangrijk aspect bij vleermuizenonderzoek is namelijk het gegeven dat vleermuizen gebruik maken van een netwerk van verblijfplaatsen en, behalve in de winter, regelmatig van verblijfplaats wisselen. Gezien dit mobiele karakter van vleermuizen is vleermuizenonderzoek juridisch gezien slechts voor een bepaalde periode rechtsgeldig. Volgens het Ministerie van EL&I zijn er geen richtlijnen hoe lang een vleermuizenonderzoek 'houdbaar' is. Over het algemeen wordt een periode van één tot maximaal twee jaar aangehouden. Dit houdt in dat het uitgevoerde onderzoek t/m half maart 2015 geldig is.

Gierzwaluwonderzoek

Het gierzwaluwonderzoek is op twee moment uitgevoerd. Het eerste bezoek heeft voorafgaand aan het avondbezoek voor vleermuizen op 2 juli 2012 plaatsgevonden. In de periode voorafgaand aan het uitvliegmoment van vleermuizen is gericht gezocht naar uit- en invliegende Gierzwaluwen. Het tweede bezoek betrof een dagbezoek op 5 juli 2012, waarbij is gezocht naar broedlocaties. Een korte periode omstreeks begin juli leent zich hier bij uitstek voor. In die periode zijn veel grote jongen in het nest aanwezig en vliegen de oudervogels af en aan om de jongen te voeren. Ook zijn dan jonge vogels luid bedelend, roepend vanuit de nesten te horen. Nestlocaties zijn dan goed op te sporen door langs de bebouwing te lopen en steeds op strategische plekken te posten.

Bureauonderzoek

Naast veldonderzoek is gebruik gemaakt van bestaande verspreidingsgegevens van flora en fauna, afkomstig van verspreidingsatlassen (zie literatuurlijst) en overige databanken (onder andere RAVON en waarneming.nl).

In dit hoofdstuk worden de soort(groep)en beschreven die in het plangebied en de directe omgeving zijn aangetroffen en te verwachten. De relevante soorten worden in de onderstaande tekst kort toegelicht.

3.3 Vleermuizen

Het leefgebied van de strikt beschermde vleermuizen (Ff-wet tabel 3 en HR bijlage IV) bestaat uit (vaste) verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden. Van deze drie onderdelen genieten de (vaste) verblijfplaatsen de hoogste bescherming.

Vaste verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen bevinden zich in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders et cetera en kunnen aanwezig zijn in de vorm van kraamkolonies/ zomerverblijven, baltslocaties/paarverblijven en winterverblijven.

Tijdens het dagbezoek is op basis van een visuele inspectie geconcludeerd dat de te slopen bebouwing op verschillende plekken geschikt is als vaste verblijfplaats voor vleermuizen. Zo is de spouwmuur via open stootvoegen en overhangende dakpannen toegankelijk voor vleermuizen. Tijdens de nachtelijk vleermuisbezoeken zijn met name deze locaties in de gaten gehouden om na te gaan of daadwerkelijk verblijfplaatsen aanwezig zijn. Deze zijn echter niet aangetroffen in de te slopen bebouwing.

Vliegroutes en foerageergebied

Langs de bebouwing in het plangebied zijn enkele passerende Gewone dwergvleermuizen (maximaal 6 exemplaren) waargenomen en hoog boven het plangebied Rosse vleermuizen (maximaal 4 exemplaren). Daarnaast zijn foeragerende Gewone dwergvleermuizen (maximaal 5 exemplaren) waargenomen.

In het plangebied worden geen opgaande lijnvormige structuren en groenstructuren verwijderd die van onmisbaar belang zijn als vliegroute en/of foerageergebied. De beoogde plannen geven daarom geen aanleiding schade te veronderstellen aan vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen.

Vervolgtraject

Aangezien in de zomer en najaar van 2012 geen vaste verblijfplaatsen van vleermuizen zijn aangetroffen, is het niet aannemelijk dat aankomende winterperiode (2012/2013) overwinterende vleermuizen aanwezig zijn in het plangebied. Daarom zijn er wat betreft verblijfplaatsen van vleermuizen geen beperkingen en kunnen de werkzaamheden aan de bebouwing op korte termijn worden uitgevoerd.

Gezien de mogelijke (her)vestiging van vleermuizen in de toekomst wordt de volgende strategie aangeraden:

- 1) Wanneer de sloopwerkzaamheden vóór circa half maart 2013 uitgevoerd worden, is dit - vanuit het oogpunt van vleermuizen - zonder nadere voorwaarden vanuit de Flora- en faunawet mogelijk;
- 2) Bij sloop na half maart 2013 wordt aangeraden niet te slopen in de meest kwetsbare perioden van vleermuizen. Deze perioden zijn globaal aan te geven als de voortplantingsperiode (1 mei-15 juli) en de overwinteringsperiode (15 november-15 maart);
- 3) Bij sloop na half maart 2015 is een actualiserend vleermuizenonderzoek noodzakelijk in het seizoen voorafgaand aan de sloop.

3.4 Grondgebonden zoogdieren

Steenmarter

In Steenwijk zijn waarnemingen van de middelhoog beschermde Steenmarter (Ff-wet tabel 2) bekend (waarneming.nl, *et al.* 2011 en zoogdieratlas.nl). Vaste verblijfplaatsen van de soort bevinden zich doorgaans in gebouwen. In het plangebied zijn geen sporen aangetroffen die duiden op de aanwezigheid van Steenmarter en zijn geen exemplaren van de soort waargenomen tijdens de nachtelijke bezoeken. Vaste verblijfplaatsen worden zodoende niet in het plangebied te verwachten. Mogelijk wordt het plangebied wel incidenteel als foerageergebied gebruikt. (Vaste verblijfplaatsen van) andere juridisch zwaarder beschermde grondgebonden zoogdieren worden op basis van terreinkenmerken en bekende verspreidingsgegevens niet verwacht.

Overige grondgebonden zoogdieren

Binnen het plangebied zijn vaste verblijfplaatsen van de laag beschermde zoogdiersoorten Rosse woelmuis, Bosmuis, Huisspitsmuis en Egel te verwachten. Bij de planrealisatie zullen mogelijk exemplaren en verblijfplaatsen van genoemde algemene en laag beschermde (Ff-wet tabel 1) kleine zoogdieren verloren kunnen gaan. Voor eventueel aanwezige tabel 1-soorten geldt in deze situatie echter automatisch vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet.

Schade aan de aanwezige algemene en laag beschermde zoogdieren kan - indien de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door graafwerkzaamheden uit te voeren buiten de voortplantingsperiode (maart tot augustus). De minst schadelijke periode is september tot december (mits vorstvrij).

3.5 Broedvogels

Voor dit onderzoek is geen systematische broedvogelinventarisatie uitgevoerd (met uitzondering van Gierzwaluw). Tijdens het veldonderzoek is met name gekeken naar de aanwezigheid van broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen. Daarnaast is op basis van soortwaarnemingen, biotoopeisen, terreinkenmerken, expert judgment en bekende ecologische principes beoordeeld welke soorten aanwezig kunnen zijn.

Broedvogels met jaarrond beschermde nesten

Van veel broedvogels zijn nesten alleen gedurende het broedseizoen beschermd. Nestlocaties kunnen dan buiten het broedseizoen zonder overtreding van de Flora- en faunawet verstoord of verwijderd worden. Voor een aantal broedvogelsoorten geldt echter dat de nestlocaties inclusief de functionele omgeving jaarrond beschermd zijn. Dit betreffen de broedvogels Boomvalk, Buizerd, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart, Havik, Huismus, Kerkuil, Oehoe, Ooievaar, Ransuil, Roek, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Wespandief en Zwarte wouw.

Tijdens het dagbezoek op 23 mei 2012 is gebleken dat in het plangebied jaarrond beschermde nesten van Huismus en Gierzwaluw aanwezig of te verwachten zijn. Overige soorten waarvan de nestlocaties jaarrond beschermd zijn, zijn niet aangetroffen en worden ook niet in of binnen de invloedssfeer van de plannen verwacht. Welke functie het plangebied heeft voor Huismus en Gierzwaluw en welke consequenties dit heeft, wordt in onderstaande tekst toegelicht.

Huisumus

De bebouwing herbergt geschikte broedmogelijkheden voor Huismus. Van de soort zijn dan ook meerdere (5) broedparen aangetroffen verspreid over de gebouwen (zie bijlage III voor de betreffende locaties). Als gevolg van de sloop van de bebouwing zal broedgelegenheid voor deze vijf paar Huismus verdwijnen. Hoewel in de omgeving meerdere voor Huismus geschikt panden aanwezig zijn, wordt verwacht dat deze reeds bezet zijn door andere Huismussen en er dus geen uitwijkmogelijkheden aanwezig zijn in de omgeving van het plangebied.

Voor het verwijderen van de broedplaatsen is het noodzakelijk aanvullende mitigerende maatregelen te nemen om de functionele leefomgeving permanent te

garanderen. Deze maatregelen dienen te worden uitgewerkt in een ecologisch werkprotocol¹, welke ter beoordeling kan² worden voorgelegd aan Dienst Regelingen in de vorm van een ontheffingsaanvraag. Enkele belangrijke en verplichte mitigerende maatregelen zijn in deze situatie³: het realiseren van alternatieve broed- en slaapplekken voorafgaand aan de sloop van de bebouwing en in de nieuwbouw (zie bijlage IV voor enkele voorbeelden) en het slopen van de panden buiten het broedseizoen van Huismus (dus in de periode 1 september - 1 maart).

Gierzwaluw

Voor de zomervogel Gierzwaluw⁴ is geschikt broedbiotoop aanwezig. De daken bestaan uit steile pannendaken, waarbij op diverse plekken ruimten aanwezig zijn die geschikte broedplekken vormen voor Gierzwaluw. Tijdens het gierzwaluwonderzoek zijn echter geen verblijfplaatsen van de soort vastgesteld in de te slopen bebouwing. Wel zijn in de directe omgeving van het plangebied verblijfplaatsen van Gierzwaluw vastgesteld.

Hoewel het in deze situatie niet wettelijk verplicht is, wordt aanbevolen de nieuwbouw met eenvoudige maatregelen geschikt te maken voor Gierzwaluw. In bijlage V zijn hiervoor enkele suggesties opgenomen.

Overige broedvogels

In de bebouwing zijn eveneens enkele meer algemeen voorkomende broedvogels aangetroffen, te weten (circa 8 nesten van) Huiszwaluw (Rode Lijst gevoelig), Kauw en Spreeuw. In de omliggende groenstructuren zijn broedvogels als Zwarte kraai, ■■■■■, Vink en Winterkoning broedend te verwachten.

Alle broedvogels zijn gedurende hun broedseizoen beschermd en mogen in deze periode niet verstoord of geschaad worden. Als broedseizoen wordt gehanteerd: periode van nestbouw, periode van broed op de eieren en de periode dat de jongen op het nest gevoerd worden. Voor verstoring tijdens het broedseizoen van een vogel wordt geen ontheffing verleend.

Werkzaamheden die potentiële broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels te worden gestart. De broedperiode verschilt per soort en soms ook per jaar en in het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Voor de meeste van de aanwezige soorten kan de periode tussen half maart en half juli worden aangehouden als broedseizoen. Indien op een locatie geen broedende/nestelende vogels aanwezig zijn, mag het aanwezige potentiële broedbiotoop ook tijdens het broedseizoen verwijderd worden.

Huiszwaluw

Voor de aanwezige Huiszwaluw is het niet verplicht aanvullende mitigerende maatregelen te nemen, anders dan het verwijderen van nesten buiten het broedseizoen. Wel wordt aanbevolen voor deze soort vervangende nestplaatsen te creëren in de nieuwbouw, zie bijlage VI.

¹ In een ecologisch werkprotocol worden de maatregelen beschreven die genomen moeten worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de aanwezige tabel 2/3 soorten te behouden.

² Voor de juridische borging kan dit slim zijn, immers dan ligt er een uitspraak van bevoegd gezag (DR). Wanneer echter de functionaliteit permanent kan worden gegarandeerd is het aanvragen van ontheffing strikt gezien niet noodzakelijk (zie ook het beslisschema in bijlage I).

³ De opdrachtgever en initiatiefnemer heeft reeds aangegeven deze maatregelen te zullen nemen.

⁴ Gierzwaluw is in Nederland aanwezig van circa eind april tot en met eind juli.

3.6 Overige soortgroepen

(Zwaarder) beschermde soorten uit de soortgroepen flora, vissen, amfibieën, reptielen, ongewervelden en weekdieren zijn tijdens het veldonderzoek niet aangetroffen en worden van het vanwege het ontbreken van geschikt biotoop (zoals oppervlaktewater en geschikte groenstructuren) ook niet verwacht in het plangebied. Onder strooisellaag en ruigte van de aanwezige groenstructuren is wel overwintering te verwachten van enkele laag beschermde amfibieën zoals Bruine kikker, Gewone pad en/ of Kleine watersalamander.

Effecten op overwinterende laag beschermde amfibieën kunnen - mits de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door de werkzaamheden zoveel mogelijk uit te voeren buiten de overwinteringsperiode van amfibieën (half november - februari/maart). De maanden september en oktober zijn in de regel het meest geschikt (minst schadelijk) voor het uitvoeren van werkzaamheden op het land.

4 Geraadpleegde bronnen

Literatuur

- Bekker J.P., P. Twisk en A. Diepenbeek (2010). Veldgids Europese zoogdieren. Uitgegeven door de KNNV en VZZ.
- Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk, J.B.M. Thissen (1992). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Dienst Regelingen (2009a). Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet.
- Dienst Regelingen (2009b). Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.
- Dourma M., C.P.M. Zoon & A.D. Bode (2011). De Zoogdieren van Overijssel, leefwijze en verspreiding in de periode 1970 t/m 2010. Uitgeverij Profiel, Bedum.
- Heusden W.R.M. van & S.J. Vreugdenhil (2008). Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Concept, Versie 1.1. Dienst Landelijk Gebied, Ministerie van LNV.
- Lange E., P. Twisk, A. van Winden en A. Diepenbeek (1994). Zoogdieren van West-Europa. Uitgegeven door de KNNV.
- Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers (red.) (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Ministerie van I&M (2012). Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte. Nederland concurrerend, bereikbaar, leefbaar en veilig. Drukkerij Ando, Den Haag.
- Ministerie van LNV (2009). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.
- Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van Rode Lijsten flora en fauna.
- Provincie Overijssel (2009). Omgevingsvisie Overijssel; Visie en uitvoeringsprogramma voor de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving van de provincie Overijssel. Mei 2009, Provincie Overijssel.

Internet

- Ministerie van EL&I (www.rijksoverheid.nl/ www.drloket.nl/).
- Provincie Overijssel:
- Kaartmachine behorend bij 'Omgevingsvisie Overijssel' (<http://gisopenbaar.overijssel.nl/website/omgevingsvisie/omgevingsvisie.html>);
 - Atlas van Overijssel (2011): Kaart Ecologische Hoofdstructuur (<http://gisopenbaar.overijssel.nl/website/atlasoverijssel/atlasoverijssel.html>).
- Ravon.nl (website met soortinformatie over reptielen, amfibieën en vissen).
- Waarneming.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland).
- Zoogdieratlas.nl (website met zoogdierwaarnemingen in Nederland).

Bijlagen

Bijlage I: Samenvatting natuurwetgeving

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Onder de Flora- en faunawet zijn ongeveer 500 soorten in Nederland aangewezen als beschermde dier- of plantensoort. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn.

De Flora- en faunawet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. Zo is het verboden beschermde inheemse planten te plukken of te beschadigen en geldt voor beschermde dieren een verbod op het doden, verwonden en opzettelijk verontrusten. Ook is het verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren te beschadigen of te verstoren of eieren te rapen of te vernielen. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12.

Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie (EL&I), of, in geval van beheer en schadebestrijding, van gedeputeerde staten van de provincies.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet:

- 1) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2) Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- 4) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is;
- 5) Een aantal ongewervelden (onder andere *insecten, libellen en kevers*) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Er zijn drie beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. Van licht naar zwaar beschermd zijn de soorten opgenomen op Tabel 1, 2 of 3. Voor vogels gelden specifieke eisen, met name tijdens het broedseizoen. Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch vrijstelling voor soorten van Tabel 1 waardoor de meeste aandacht gevraagd is voor soorten van Tabel 2/3 en voor vogels.

Wijze van toetsing

Door uitspraken van de Raad van State in het voorjaar van 2009 is de beoordeling aangepast bij ontheffingsaanvragen voor ruimtelijke ingrepen. Sinds 26 augustus van dat jaar werken we daardoor volgens een nieuw stroomschema (zie volgende pagina). Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren en zijn beschermde soorten aanwezig, dan zijn er vaak twee opties:

1) Voorkom overtreding van de Flora- en faunawet. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort. Het betreft de functies van het leefgebied die ervoor zorgen dat de soort succesvol kan rusten of voortplanten, bijvoorbeeld nesten, migratieroutes en foerageergebied. Als u deze veilig stelt door vooraf mitigerende maatregelen te treffen, heeft u mogelijk geen ontheffing meer nodig. Om zeker te zijn dat uw maatregelen voldoende zijn, kunt u ze vóóraf laten beoordelen door Dienst Regelingen. Als deze voldoende zijn krijgt u een beschikking met daarin de goedkeuring van uw maatregelen. De goedkeuring krijgt u in de vorm van een afwijzing van uw ontheffingsaanvraag. U heeft namelijk geen ontheffing nodig doordat u met uw maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet voorkomt.

2) Kan de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort niet worden gegarandeerd door mitigerende maatregelen? Dan dient u een reguliere ontheffingsaanvraag in waarbij de onderstaande vragen gesteld worden:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast?
- Is er een bij wet genoemd belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

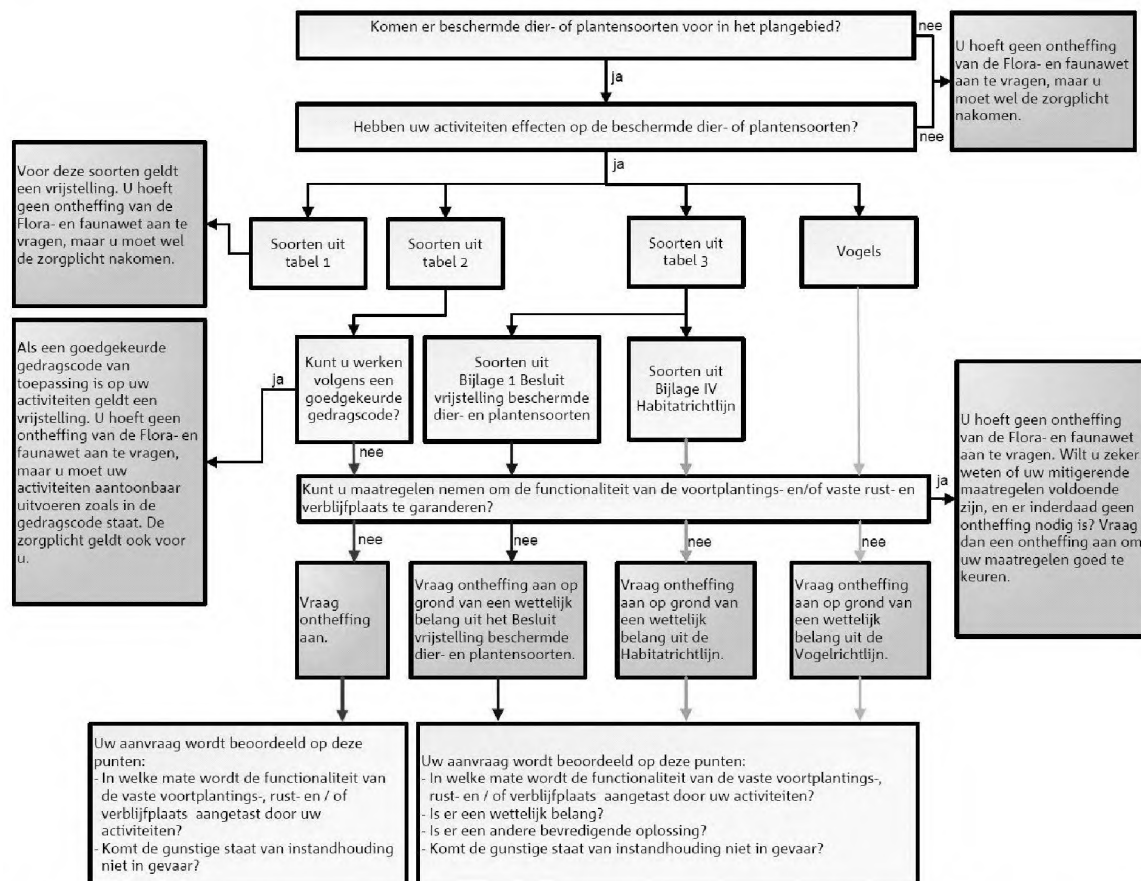
Beoordeling Dienst Regelingen

Dienst Regelingen beoordeelt of het bij wet genoemd belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en). Voor Tabel 2-soorten gelden minder zware eisen en kan een door het ministerie goedgekeurde gedragscode ook uitkomst bieden. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit en u moet kunnen aantonen dat u precies zo werkt als in

de gedragscode staat. Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 krijgt u alleen ontheffing wanneer sprake is van een bij wet genoemd belang. Bij een ruimtelijke ingreep betreft het meestal één van de onderstaande vier belangen:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een bij wet genoemd belang uit respectievelijk de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. In de praktijk zijn de mogelijkheden voor het verkrijgen van een ontheffing voor die soorten dan ook zeer beperkt, met name voor vogels⁵.

Toetsingsschema Flora- en faunawet (Bron: Dienst Regelingen 2009. Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijk ingrepen Flora- en faunawet).

Rode lijsten

Los van de Flora- en faunawet heeft de toenmalige Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode Lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd⁶. Voor soorten van de Rode Lijsten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

⁵ In de Vogelrichtlijn worden alleen de belangen b en d én de veiligheid van het luchtverkeer (belang c) genoemd;

⁶ Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna en Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op Natura 2000 gebieden in Nederland en verankert een deel van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving. Natura 2000 bestaat uit een netwerk van Europese natuurgebieden. Het vormt de basis van het Europese natuurbeleid. Natura 2000 is gericht op de instandhouding en ontwikkeling van soorten en ecosystemen die voor Europa belangrijk zijn.

Nederland regelt aan de hand van een vergunningenstelsel de zorgvuldige afweging rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van EL&I. Daarnaast stelt Nederland voor al haar Natura 2000-gebieden beheerplannen op waarin de te beschermen waarden, de zogeheten instandhoudingsdoelen, nader worden uitgewerkt in ruimte, tijd en omvang.

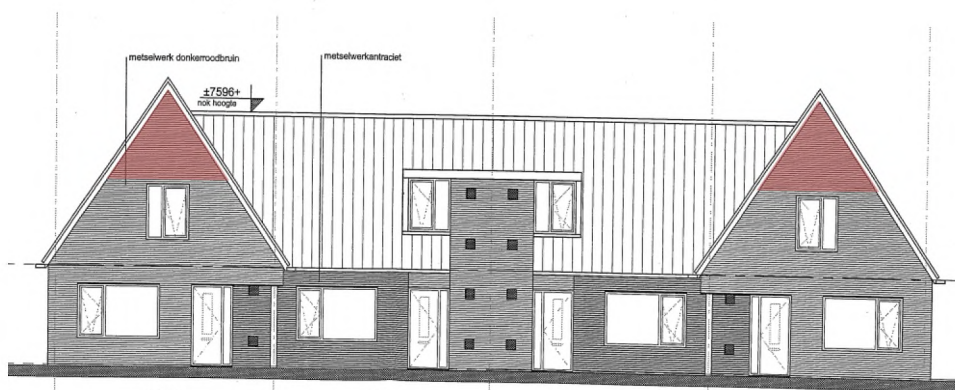
In voorgaande samenvatting zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend. Voor meer achtergronden en de oorspronkelijke wetsteksten kunt u terecht op www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur en op www.drluket.nl.

Bijlage II: Huisvesting vleermuizen

Minstens de helft van de in Nederland voorkomende soorten vleermuizen maakt in meer of mindere mate gebruik van door de mens gemaakte gebouwen als verblijfplaats. Dat kunnen gewone huizen zijn maar ook kerken en forten. Door renovaties, isolatie of sloop verdwijnen veel plekken waar vleermuizen kunnen huizen. Verder is in de huidige bouwstijl weinig ruimte voor vleermuizen. Met eenvoudige maatregelen (in bijvoorbeeld nieuwbouw of bij renovatieprojecten) kan huisvesting van vleermuizen gerealiseerd worden.

Toegankelijk maken van de spouwmuur

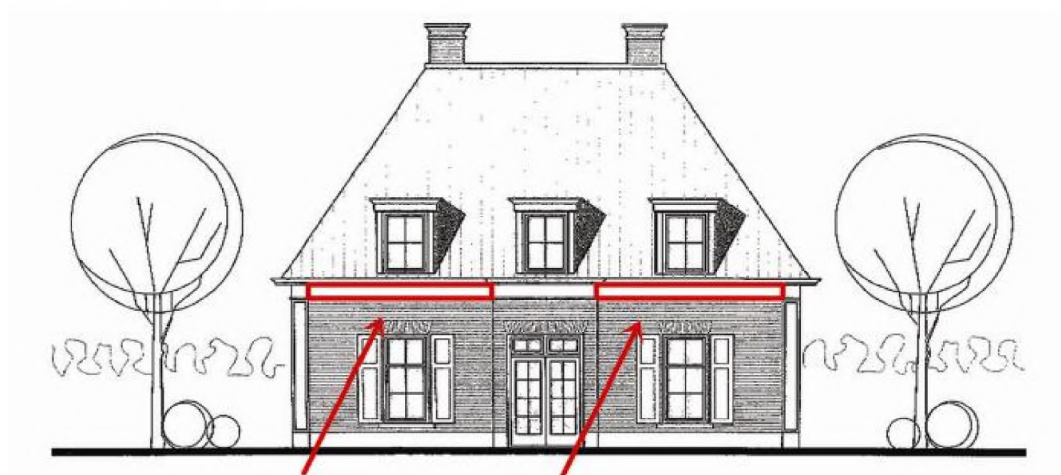
Spouwmuren zijn voor vleermuizen als Gewone dwergvleermuis al toegankelijk via een open stootvoeg van circa 1 à 2 cm. Van belang is dat de open stootvoegen op minimaal een halve meter onder de bovenrand van het gebouw aangebracht worden om warmteverlies en tocht te voorkomen. Daarnaast is van belang dat geen irriterend glaswol wordt toegepast in de spouwmuur. Alternatieve opties zijn het toepassen van plaatvormig isolatiemateriaal (bijvoorbeeld Mupan Ultra, merk Isover), waarbij een luchtspouw van circa vier centimeter overblijft of het weglaten van isolatiemateriaal onder en boven de gecreëerde open stootvoeg(en).

Figuur 1:
Voorbeeldlocatie open
stootvoegen (rode
arcering).

Houten betimmering aan buitenzijde gebouwen

Ook aan de buitenzijde van gebouwen kunnen voorzieningen voor vleermuizen worden aangebracht. Voorbeelden zijn boeiboorden en gevelbetimmering, waarbij tussen de muur en het boeiboord/gevelbetimmering een smalle ruimte van circa 24 mm wordt gelaten. Deze ruimte kan dan toegankelijk gemaakt worden door de onderzijde open te laten. Van belang is dat onder de opening een obstakelvrije af- en aanvliegzone van minimaal twee meter aanwezig is.

Figuur 2: Boeiboorden

Bijlage III: Inventarisatiekaart Huismus

Natuurtoets Rembrandtstraat, Steenwijk

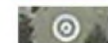
Huismus

LEGENDA

● Broedlocatie Huismus

— Begrenzing plangebied

Ondergrond

© ECOGROEN ADVIES BV 2012

Bijlage IV: Huisvesting Huismus

De Huismus is de afgelopen decennia sterk in aantal achteruit gegaan; sinds 5 november 2004 is de soort op de Rode Lijst van bedreigde vogelsoorten opgenomen. Vergeleken met 1960 is de populatie gehalveerd. Eén van de belangrijkste oorzaken van de achteruitgang is het verdwijnen van nestgelegenheid en openbaar groen. Hieronder zijn de drie belangrijkste mogelijkheden beschreven om vervangende nestgelegenheid voor Huismus te creëren. Tevens is een beschrijving gegeven voor het stimuleren van de voedselvoorziening van Huismus.

Huismussenpannen

Het bedrijf Waveka verkoopt speciale Huismussendakpannen en grote dakpanfabrikanten als Lafarge en Koramic kunnen door hen gemaakte dakpantypen op verzoek uitvoeren in een nestpan-variant voor Huismussen (ronde opening), hoewel dit niet voor alle typen kan.

Figuur 1: Mussendakpan (waveka.nl)

Vogelvide

De Vogelvide biedt Huismussen een veilige nestelplek onder dakpannen. Het product kan worden aangebracht bij de onderste rij pannen op het dak, ter hoogte van de dakvoet. Simpel gezegd is het een prefab nestkast die over de gehele breedte van het dak kan worden aangebracht. De Vogelvide voldoet aan de eisen zoals gesteld in het Bouwbesluit. De Vogelvide kent een aantal geïntegreerde functies zoals:

- Past onder vrijwel alle soorten pannen en alle soorten pannendaken;
- Waarborgt een goede ventilatie van het dak;
- Voorkomt dat vogels verder onder de pannen kruipen, zodat vervuiling wordt tegengegaan;
- Duurzaam en eenvoudig, zowel in de professionele bouwwereld als door particulieren toe te passen.

Figuur 2: Vogelvide
vogelbescherming.nl)

Mussenkasten en mussenflats

Deze houten of betonplex nestkasten zijn kant en klaar te koop, maar zijn ook eenvoudig zelf te (laten) maken. Ze zijn erg geschikt om onder oversteken en dakgoten te plaatsen. Ondanks het gebruik van duurzame materialen hebben deze kasten een beperkte levensduur en daarom verdient de vogelvide de voorkeur. Wel zijn deze kasten geschikt als tijdelijke maatregel, bijvoorbeeld als de vervangende nieuwbouw op zich laat wachten. In zo'n geval kunnen bestaande panden in de buurt met zulke kasten worden uitgerust. Nestkasten worden onder andere geleverd door Vivara. Ze zijn in alle kleuren te verven.

Adressen voor nadere informatie:

www.waveka.nl

www.vivara.nl

<http://www.haagsevogels.nl/cms/index.php?page=mussenflat-bouwen>

Figuur 3: Mussenkast (vivara.nl)

Stimuleren voedselvoorziening Huismus

Om ervoor te zorgen dat de omgeving een zo goed mogelijke voedselopbrengst voor Huismussen oplevert wordt geadviseerd om een zo soortenrijk mogelijke vegetatie te ontwikkelen. Elke plantensoort heeft een beperkte bloeitijd en trekt dan allerlei insecten. Als er gedurende langere tijd (Huismus kan jongen hebben tussen begin april en half september) verschillende planten in bloei zijn zullen ook langere tijd allerlei insecten beschikbaar zijn. Daarnaast zijn struiken, heggen en klimop van belang om jaarrond beschutting te bieden.

Bijlage V: Huisvesting Gierzwaluw

Gierzwaluwpennen (permanente voorziening)

Indien een pannendak met een dakhelling steiler dan 45 graden wordt aangebracht, kunnen Gierzwaluwpennen worden gebruikt. Deze vormen alleen de toegang tot de bovenkant van het dakbeschot. Een Gierzwaluw die gebruik maakt van de opening maakt een nestje op enige afstand van de opening, in de kruising van de panlat en tengel. Een belangrijke voorwaarde voor een goed werkende gierzwaluwdakpan is dat er een vrije aanvliegopening aanwezig is. Monier heeft in samenwerking met Gierzwaluwbescherming Nederland een speciale gierzwaluwpan ontwikkeld (www.monier.nl onder Gierzwaluwdakpan). Ook veel andere dakpanfabrikanten (o.a. Wienerberger) hebben gierzwaluwpennen in hun assortiment maar deze beschikken vaak over een te hoge rand langs de onderzijde van de invliegopening waardoor ze veelal onbruikbaar zijn voor Gierzwaluwen.

Figuur 1: Gierzwaluwpan van Monier, ontwikkeld in samenwerking met Gierzwaluwbescherming Nederland

Aandachtspunten bij het realiseren van huisvesting voor Gierzwaluw

Om de te realiseren gierzwaluwvoorzieningen tot een succes te maken, is het van belang onderstaande punten in acht te nemen:

- Omdat Gierzwaluwen vaak bij elkaar broeden, dienen meerdere voorzieningen dicht bij elkaar geplaatst te worden;
- Neststenen/nestkasten dienen uitsluitend in/aan de koele noord- en oostgevels aangebracht te worden in verband met de hitte die in nestlocaties kan ontstaan;
- Een ruime vrije aanvliegroute is noodzakelijk. Dus geen bomen voor de neststenen, geen belendende gebouwen, geen draden, schoorstenen of vlaggenstokken et cetera die het aan/afvliegen kunnen bemoeilijken;
- Er mogen zich geen horizontale vlakken (bijvoorbeeld platte daken, balkons, galerijen) en naar buiten draaiend ramen direct onder de Gierzwaluwvoorzieningen bevinden, in verband met de vrije val van 3 meter die Gierzwaluwen moeten kunnen maken bij het verlaten van de nestplaats;
- In de Gierzwaluwvoorzieningen dient enig nestmateriaal (hooi) aan gebracht te worden, omdat Gierzwaluw maar moeizaam eigen nestmateriaal kan bemachtigen. Voor gierzwaluwdakpannen kan tot 1 meter aan weerszijden van de nestpan hooi aangebracht worden;
- In het geval van Gierzwaluwdakpannen is het van belang dat direct boven de panlatten - indien gladde isolatieplaten worden toegepast - een ruwe ondergrond wordt aangebracht (bijvoorbeeld ruwe zijde hardboard met een hoogte van 5 -10 centimeter), zodat Gierzwaluw zich onder het dak kan verplaatsen;
- Onderhoud en schoonmaak van kunstnesten is niet nodig omdat Gierzwaluwen vrijwel geen nestmateriaal aanbrengen en niet in het nest poepen.

Adressen voor Gierzwaluwproducten:

www.vogelbescherming.nl - www.gierzwaluw.com - www.waveka.nl - www.vivara.nl - www.monier.nl

Bijlage VI: Huisvesting Huiszwaluw

Voor het huisvesten van Huiszwaluw zijn meerdere opties:

Toelaten nesten Huiszwaluw aan bestaande woningen

Bebouwing met overhangende, lichtgekleurde overstekken zijn zeer geschikt als broedlocatie voor Huiszwaluw. Vaak zijn bewoners echter niet gediend van de aanwezigheid van Huiszwaluw, vanwege de vogelpoep op de ramen. Door het plaatsen van houten planken (aan de onderkant schuin aflopend) aan de buitenmuur kan dit voorkomen worden en kan Huiszwaluw ongestoord broeden. Deze maatregel is echter afhankelijk van de medewerking van de bewoners.

Plaatsen houtbetonnen huiszwaluwnesten nieuwe bebouwing

Het plaatsen van houtbetonnen huiszwaluwnesten is een eenvoudige maatregel om het verlies aan broedgelegenheid te compenseren. De van houtbeton vervaardigde zwaluwnesten bestaan uit 75% uit hout, hebben een lange levensduur en zijn bovendien weersbestendig en temperatuurregulerend.

Figuur 1 en 2: Modellen

Huiszwaluwnesten (het model rechtskan onder een overstek bevestigd worden, het model links kan ook 'vrij' hangen).

Realiseren geschikte nestlocaties Huiszwaluw (optie 1)

Indien de architectuur van de te realiseren bebouwing afgestemd wordt op de eisen van Huiszwaluw, kan de nieuwe bebouwing ook geschikt worden als broedlocatie voor Huiszwaluw. Huiszwaluw maakt gebruik van overstekken in een lichte kleur; donkere overstekken worden gemeden. Elementen (bijvoorbeeld gordingen) onder de overstek bieden extra houvast aan de nesten.

Figuur 3: Woningbouw in Stadshagen (Zwolle) van circa 10 jaar oud. Deze gebouwen zijn - waarschijnlijk onbewust - onder 'Huiszwaluwvriendelijke' architectuur gebouwd.

Realiseren geschikte nestlocaties Huiszwaluw (optie 2)

In Duitsland zijn goede ervaringen opgedaan met het plaatsen van zogenaamde Huiszwaluwtilen als vervangende broedgelegenheid voor Huiszwaluwen bij onder andere renovaties van woonwijken. Inmiddels zijn er in Nederland ook op diverse plekken van dergelijke Huiszwaluwtilen geplaatst (onder andere in Biddinghuizen, Soest en Hindeloopen).

Figuur 4: Huiszwaluwtil in Biddinghuizen.

Adressen voor Huiszwaluwproducten: www.waveka.nl en www.vivara.nl